RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: *Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.*

III. ÅRG. STOCKHOLM, 15 JULI 1914. N:r 14.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ESTER BRISMAN.
Träffas onsdag och lördag kl. 1/2 3—1/2 4.
Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.
Prenumeration genom posten:
Pris för 1914 1 krona. Lösnummer 5 öre.
För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.
Annonspris: 15 öre per millimeterhöjd, större annonser och årsannonser rabatt.
Annonsavdeln.: Rikstel. 456. Allm. tel. 456. 9 f. m.—7 e. m.

Jag vill uttala min tillfredsställelse över vissheten om att de hundra tusende kvinnornas strävanden efter medborgarrätt äro förestavade av omtanken icke blott om egna krav utan även om landets väl.

Hjalmar Hammarskjöld.

Kvinnornas opinionsyttring.

351,454 namn.

Punkten är nu satt efter det arbete, som de svenska rösträttskvinnorna utfört genom sin stora opinionsyttring för full politisk medborgarrätt. Och kvinnorna kunna med tillfredsställelse blicka tillbaka på detta goda och ärliga arbete, som medfört ett så storartat resultat.

Hädanefter torde det bliva svårt för kvinnorösträttens motståndare att med något fog påstå, att kvinnorna själva icke vilja ha rösträtt. Och även om den politiska betydelsen av namninsamlingen, som var avsedd att stödja en ny kungl. proposition i frågan, genom omständigheternas makt kommit att bli mindre än avsett var, så kvarstår dock alltid — förutom det imponerande namnantalet — betydelsen av det upplysningsarbete för kvinnans politiska rösträtt, vilket bedrivits i en utsträckning och med en kraft sådan som endast kan presteras, då man har ett stort mål för ögonen.

I detta arbete för det gemensamma målet ha kvinnor av i övrigt skilda åskådningar och skilda levnadsvillkor räckt varandra en hjälpande hand, och i denna stund, då arbetet föreligger färdigt, gå många tacksamhetens varma tankar till alla dem, som med uppoffring av tid och krafter oegennyttigt medverkat till det vackra resultatet. Medvetandet om att kvinnorösträtten har så många intresserade vänner runt om i landet skall också göra det möjligt att med tillförsikt se framtiden i möte och gripa saken an med friskt mod och nya tag. Ty även om kvinnornas rösträttsfråga till synes rör sig långsamt framåt i vårt land — *den rör sig i alla fall.*

Riksdagens förnyade prövning av kvinnornas rösträttsfråga

har Liberala samlingspartiet funnit sig föranlåtet att påkalla genom en motion, som onsdagen den 1 juli väcktes i båda kamrarna och vars förslag till ändrad lydelse av paragraferna 9, 16, 19, 21 och 24 sammanfaller med den kungliga propositionens av 1912 (se Rösträtt för Kvinnor n:r 4 år 1912, sid. 3).

I motionen upptagas till bemötande alla de skäl mot kvinnans politiska rösträtt, vilka kommo till uttryck under rösträttsdebatterna i riksdagen 1912. Och fast dessa skäl äro stötta och blötta om och om igen i diskussioner och i pressen, torde det dock ha sitt intresse att framhålla några av de viktigare jämte de bemötanden de fått i motionen.

Vad då först beträffar kvinnans fysiska och psykiska olikhet med mannen och hennes högre uppgift att sköta hemmet och icke smutsas av politiken, så framhålles, att denna olikhet aldrig av någon rösträttsvän förnekats men att just den härav framkallade skiftningen i uppfattningssättet utgör ett särskilt skäl för kvinnans politiska rösträtt och valbarhet. Ty samhället kan endast ha gagn av att alla berättigade synpunkter få göra sig gällande i representationens rådslag. Ej heller kan kvinnornas höga uppgift att sköta hemmet anföras som skäl mot hennes "indragande i de politiska striderna". Genom siffror bevisas med all önskvärd tydlighet, att för våra dagars svenska samhälle är det icke sant, att kvinnans uppgift faller, och måste falla, inom hemmets värld. Och det är ju dock för detta samhälle, man måste stifta lagar.

Härnäst kommer det gamla skälet, att politisk rösträtt hittills endast tillerkänts sådana som visat att deras medverkan varit nödvändig för statens bestånd och utveckling, och inom kvinnovärlden hade framträtt en ofantlig likgiltighet för offentliga frågor, särskilt för dem som angå staten. Med framhållande särskilt av L. K. P. R:s upplysningsverksamhet (se vidare å annat ställe i denna tidning) påvisa motionärerna att, synnerligast under de senare åren, hos de svenska kvinnorna framträtt en livlig håg att vinna insikter i samhällsvetenskapens alla grenar. Och som bevis på kvinnornas livliga intresse för aktivt deltagande i politiken nämnas dels de talrika och kraftiga opinionsyttringarna i folkpensioneringsfrågan, dels kvinnornas stora petition i försvarsfrågan.

Att det är männen, som ytterst ha att försvara landet, är visserligen sant, heter det i motionen, men det är icke *hela sanningen.* Och så framhålles kvinnornas viktiga insats i fältsjukvården, deras egenskap av skattebetalare, varigenom de indirekt bidraga till försvaret, och slutligen det förhållandet, att ingen på allvar velat förmena rösträtt åt de stora skaror av män, som av ett eller annat skäl icke kunnat fullgöra sin värnplikt.

Gentemot påståendet, att kvinnorna genom sin övertalighet skulle till statens olycka åstadkomma ett ensidigt kvinnovälde, framhålles att åtminstone i Sverige aldrig framträtt någon strävan hos kvinnorna att organisera sig för att bekämpa männen. Och säkerligen torde även för framtiden den kvinnliga naturen vara en fullt pålitlig garanti mot samhällsfaror av ovan antydd art.

Att påstå att kvinnorna icke behöva några representanter för sina speciella intressen, vilka kunna tillvaratagas lika bra av männen, synes motionärerna vittna om en förvånande okunnighet om den värld, i vilken vi leva. I England har den gamla satsen, att den, som bär skon, vet bäst var den klämmer, med tillämpning på det politiska livet formulerats sålunda: "God styrelse är icke möjlig utan kännedom om dem som skola styras, och sådan kännedom kan endast vinnas genom att giva dessa representation." Särskilt beträffande betydelsen för det sociala reformarbetet av kvinnans politiska rösträtt citeras yttranden av lord biskoparna av London och Oxford samt av lordkanslern Haldane under de intressanta rösträttsdebatterna i överhuset 5 och 6 maj 1914.

Talet om att "införandet av nya massor i väljarkåren skulle öppna chanser för politiska företagare, som skulle spekulera i massorna med löften och program", o. s. v. hör till de stående invändningarna mot varje utsträckning av den politiska rösträtten. Om denna invändning riktar sig mot, att införandet av nya grupper i väljarkåren vid utarbetandet av de politiska programmen påkallar hänsynstagande till nya, förut orepresenterade samhällskrav och behov, så anse motionärerna, att detta innebär ett förnekande av en grundsats, som utgör en av hörnstenarna för folklig självstyrelse, nämligen att *alla* klasser och grupper av medborgare böra tillförsäkras rätt att i mån av sin styrka vinna representation i riksförsamlingen. Och vad beträffar antagandet att "politiska företagare" skulle sakna fält för sin verksamhet så länge rösträtten är mera inskränkt, citeras ett uttryck, som för några år sen fälldes av en framstående högerman gentemot talet att arbetarna voro lättledda: "Mina herrar, även vi låta leda oss!"

Vidare framhålles i motionen de framgångar, kvinnornas rösträtt vunnit sedan 1912 och som tillbakaslå det upprepade påståendet att kvinnornas rösträttsrörelse i främmande länder befunne sig i ett avmattningstillstånd. I Norge ha kvinnorna nu erhållit full politisk rösträtt och valbarhet på samma villkor som männen, och i Danmark står frågan inför sin snara lösning. "När vi nu nalkas en förändring i vår konstitution, fullgöra vi en enkel och rättvis fordran genom att begagna tillfället att giva kvinnorna samma politiska rättigheter som män", yttrade premiärministern då regeringsförslaget till ändring i valbestämmelserna framlades för folketinget.

För Englands vidkommande citeras ett yttrande i den ovan omtalade överhusdebatten av lord Lytton, som bl. a. säger: "Det är för mig ofattligt, att det finnes någon i detta land, som verkligen tror att kvinnorösträttsrörelsen icke gjort något framsteg under de senaste åren. Framsteget har varit utomordentligt; det saknar motstycke under rörelsens tidigare skeden, det saknar motstycke inom varje annan politisk rörelse här i landet för tillfället." — Sedan redogöres för rörelsens utveckling under de båda sista åren i Belgien, Holland, Tyskland, Österrike-Ungern och Amerikas Förenta stater.

Slutligen påpekas det ohållbara i påståendet om de svenska kvinnornas likgiltighet för sin politiska medborgarrätt, vilket påstående får anses definitivt slaget till marken genom kvinnornas stora opinionsyttring, vilken samlat över 350,000 namn och upptar tävlan med det mest imponerande politiska massuttalande, som gjorts i Sverige, nämligen den stora rösträttspetitionen av 1898.

Resultatet av sin granskning av motståndarnas skäl sammanfatta motionärerna i följande slutkläm:

Den granskning, vi sålunda verkställt av de år 1912 åberopade skälen mot rösträtt och valbarhet för kvinnor, synes oss giva vid handen, att dessa skäl, särskilt i betraktande av de senaste två årens händelser, ingalunda numera kunna motivera ett avslag å kvinnornas krav på politisk myndighet. Å andra sidan har oss veterligen ingenting inträffat, som rubbat giltigheten av de principiella grunder, som i 1912 års kungliga rösträttsproposition åberopats till stöd för samma krav. Delaktighet i den politiska makten innebär den enda verkliga garantien för kvinnans rätt. På samma gång ligger det i samhällets intresse, med

Damdräkter
tillverkas verkligt förstklassigt under ledning av akademiskt utbildad tillskärare. OBS.! Full garanti.
A.-B. Londoner Herr- & Damskrädderi-Etabl.
37 Drottninggatan, 1 tr.
A. T. 225 19. R. T. 67 13. (A. F. 1629).

Svaluddens Pensionat
rekommenderas
R. T. Ulriksdal 17. A. T. Ulriksdal 85.
Postadr. Järva. Vördsamt **Elin Johansson.**

Frågobyrån Kronan
Amanuensen C. Mothander
Mästersamuelsgatan 71, Stockholm. 10—4.
Alla juridiska uppdrag. Alla slags *förfrågningar mot 1 kr. postförskott.* Specialitet: **Barnuppfostringsmål.**

Mer än 14000 kvinnor
försäkrade i
SVENSKA LIF
Skandinaviens största ömsesidiga livbolag.

STOCKHOLMS GENTLEMANNA-CHAUFFÖRSKOLA
inneh. E. Göransson & J. Rehn.

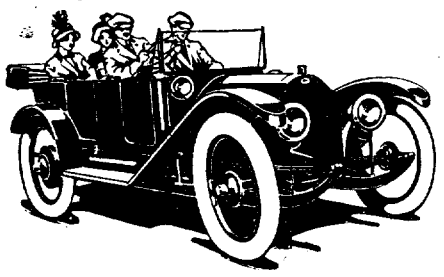

Utbildar chaufförer på kortaste tid. Separatkurs för damer. Skickliga lärare. Billiga priser. Eleverna få köra en timme varje dag c:a 1 månad. Anmälningar emottagas hos **Automobilf. Hj. Kjellgren, Arsenalsgatan 8 D, Stockholm.**

den plats kvinnan nu intager, såväl inom familjen och i egenskap av yrkesutövare som inom det frivilliga sociala arbetet, att hennes intresse och särskilda fallenheter tagas i anspråk jämväl för de allmänna ärendena. Kvinnans lika berättigande med mannen har redan på åtskilliga arbetsområden och i fråga om behörighet att innehava vissa stats- och kommunaltjänster vunnit erkännande; åtskilligt torde dock i dessa avseenden återstå, och bör därvid även kvinnornas egen mening få inverka på avgörandet. Statens ingripande för att bereda ökat skydd för liv och hälsa under arbetet berör kvinnorna lika väl som männen, och detta icke sällan med olika verkningar för de olika könen. Betydelsen härav är desto större som industrien, med samhällets fortgående industrialisering, i allt jämt stigande omfattning begagnar sig av kvinnornas arbetskraft. Kvinnans skolunderbyggnad är i allmänhet densamma, som kommit med henne socialt jämnställda män till del; även till den högre undervisningen äger kvinnan tillgång, och har hon därav i avsevärd utsträckning begagnat sig. Att kvinnorna i den allmänna åskådningen förutsättas äga, jämte nödiga insikter, även tillräcklig mognad för bedömande av ärenden, som angå det allmänna, synes vara i princip erkänt genom deras delaktighet i den kommunala rösträtten och därav följande rätt till inverkan på valen till första kammaren. De ärenden, som äro underlagda den kommunala representationens prövning, äro i många av våra kommuner av synnerligen maktpåliggande och delvis med riksdagsärendena närsläktad art. Därjämte förefinnes en bestämd tendens till större samverkan mellan stat och kommun eller rent av en överflyttning till staten av frågor, vilka hittills berott på de särskilda kommunernas avgörande. Frågor av denna art äro särskilt skol- och fattigvårdsfrågor, och det torde icke kunna bestridas, att kvinnorna i stor utsträckning visat sig äga intresse för och erfarenhet i dylika spörsmål.

Slutligen må i detta sammanhang ännu en gång erinras om att riksdagen i sin år 1906 till Kungl. Maj:t avlåtna skrivelse i ämnet uttalade, att det näppeligen kunde anses förenligt med införande av en så vidsträckt valrätt för män, som då ifrågasatts, att från direkt politiskt inflytande utestänga kvinnorna, vilka hade lika stora intressen att tillvaratagа i samhället som männen och därför borde sättas i tillfälle att genom deltagande i de politiska valen göra dem tillbörligt beaktade; vartill komme, att kvinnan på grund av de henne särskilt utmärkande egenskaperna vore ägnad att utöva ett gagneligt inflytande i synnerhet på den sociala lagstiftningens område, såsom i fråga om fattigvård, sjukvård, undervisning och uppfostran.

I den politiska föredragsserie

som Stockholms Frisinnade valmansförening anordnar under juli—augusti kommer L. K. P. R:s sekreterare, fru Ezaline Boheman, att tala om *Kvinnorösträtten i skandinavisk politik.* Lokal är Viktoriasalen, Tunnelgatan 19, och föredragen hållas i regel tisdagar och fredagar. Program och seriebiljetter erhållas genom Frisinnade valmansföreningens byrå, Drottninggatan 92.

IVA

Alla damer böra ihågkomma att en god tvål är en viktig faktor vid kroppens vård. Använd endast **Civa-tvål** för tvättning av händer, ansikte och huvud. Använd **Civa-Tabletten** i hemmet vid sårskador, tvättningar och för övrigt för alla hygieniska ändamål. Säljes överallt.

Prov à **Civa**-tvål och **Civa**-tabletten erhålles mot insändande av Kr. 1: 20 fraktfritt.

CIVA-FABRIKEN
Mästersamuelsgatan 12 - Stockholm
Allm. Tel. 62 25. Riks Tel. 62 25.

L. K. P. R:s upplysningsverksamhet.

Fakta som tala.

För L. K. P. R:s utställning i Årsta ha utarbetats en del grafiska tabeller, av vilka ett par visa resultaten av den storartade sociala upplysningsverksamhet, som bedrivits inom rösträttsföreningarna. Denna har särskilt uppmärksammats i Liberala samlingspartiets rösträttsmotion, och i dessa tider, då så mycket skrivits om nödvändigheten att bibringa kvinnorna politisk och social upplysning, kan det vara av intresse att påpeka vad som i den vägen redan gjorts av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt och dess lokalföreningar.

Under åren 1907—1913 ha samhällskurser anordnats, dels i städerna och dels på landsbygden — de senare de s. k. Bergman-Österbergska kurserna — och under dessa kurser, som pågått under längre eller kortare tid ha av kompetenta lärare meddelats undervisning i följande ämnen:

Ekonomisk politik,
kommunalpolitik,
statspolitik,
familje-, stats- och folkhushållning,
industrialismen,
fackföreningsrörelsen,
socialismen,
kooperationen,
drag ur Sveriges ekonomiska politik,
tullstriden,
finans- och skatteväsen,
den industriella revolutionen och dess följder,
stadssamhällenas nutida utveckling,
Sveriges kommunalförvaltning,
kommunal fattigvård,
kommunal barnavård,
kommunal bostadsinspektion,
kommunal hygien,
kommunal beskattning,
kommunal nykterhetsverksamhet,
städernas tomtpolitik,
städernas ekonomi,
städernas offentliga arbets- och affärsdrivande verk,
städernas bostadsfråga,
tomträtten och dess betydelse för bostadsfrågan,
Sveriges statsskick,
Sveriges statsförvaltning,
Sveriges finanser,
representationsreformen,
1907 års rösträttsreform och det proportionella valsättet,
de politiska partierna,
stat och kyrka,
kvinnornas medborgarrätt i skilda länder,
kvinnornas rösträttsfråga,
den svenska kvinnans rättsliga ställning,
den gifta kvinnans rättsliga ställning,
kvinnornas arbete förr och nu,
de kvinnliga lönerna,
kvinnornas kommunala rättigheter och skyldigheter,
kvinnan och nykterhetsrörelsen,
moderskapsförsäkringen,
svenska barns sociala och rättsliga skydd,
jordfrågan,
vattenkraftens socialisering,
emigrationen och dess innebörd,
staten och den sociala försäkringen,
arbetslösheten,
småbruksfrågan och egnahemsrörelsen,
nykterhetsrörelsen,
social bildning,
fredsfrågan,
äktenskapslagstiftningen,
sättet att leda förhandlingar m. m.

Därjämte ha under kurserna förekommit praktiska övningar av följande slag:

Valmöten,
val med den proportionella valmetoden,
fingerat stadsfullmäktigeval,
fingerat stadsfullmäktigesammanträde,
motioner,
utskottsbehandling m. m.

Nu omnämnda samhällskurser ha hållits dels i följande städer och samhällen, nämligen Stockholm (1907—1908 och 1908—1909), Göteborg (1908—1909, 1910 och 1912), Gävle (1908 och 1909), Karlskrona (1908—1909 och 1912), Linköping (1908), Lund (1908, 1909 och 1912), Malmö (1909), Umeå (1908—1909), Visby (1908—1909), Falun (1909), Rogberga (1909), Uppsala (1909), Hudiksvall (1911) och Nässjö (1912), dels ock på landsbygden i Jönköpings, Kopparbergs, Blekinge, Västerbottens, Skaraborgs, Göteborgs och Bohus, Hallands, Gotlands och Stockholms län. Antalet deltagare har växlat mellan 50 och 800.

I dessa kurser ingå de Bergman-Österbergska samhällskurserna med 447 föreläsningar för ett sammanlagt åhörarantal av 27,567.

Dessutom ha under åren 1905—1913 av lokalföreningarna för kvinnans politiska rösträtt å en mängd platser i riket anordnats omkring ett hundratal studiecirklar för vidgande af kvinnornas samhällskunskap.

Kvinnornas opinionsyttring i pressen.

Namninsamlingens storartade resultat, Liberala samlingspartiets motion samt rösträttsdeputationens uppvaktning hos statsministern ha framkallat en livlig uppmärksamhet i pressen från såväl anhängares som motståndares sida. Intet av de mera betydande bladen vare sig i huvudstaden eller i landsorten ha lämnat frågan obeaktad.

Såväl i pressen som i riksdagen förspörjes granneligen att frågan är partiskiljande; dock måste man säga, att motståndarna verka något matta och att de försök, som gjorts att förringa värdet av opinionsyttringen, varit synnerligen svaga.

Vänsterpressen har genomgående visat sig sympatisk, och på några håll i den liberala pressen har den kvinnliga rösträttens egenskap av rättfärdighetskrav starkt framhållits.

Mycket kunde vara att citera av vad som skrivits både för och emot, och en del av det senare kunde också förtjäna att bemötas, men tidningens hårt anlitade utrymme och den knappa tiden gör det omöjligt att ingå i närmare detaljer. Detta får sparas till nästa nummer.

Årstaklubben.

I dagarna har utfärdats ett upprop, som går ut på att bilda en Kvinnornas andelsförening Årstaklubben, vilken avser att i Stockholm förhyra en lokal, där Årstasamlingarna skola kunna bevaras till tjänst för en intresserad allmänhet och till gagn för kvinnoarbetet och dess syftemål.

Liksom det baltiska Årsta skall den blivande föreningen vid sidan av de ideella behoven även tillgodose de materiella. Resanderum, samlingslokal, bibliotek, skriv- och läsrum samt en restaurang komma att inrättas jämte ett antal vilohytter till uthyrning.

Andelarna äro satta till 25 kr. Teckningslistor äro tillgängliga dels å Årsta på Baltiska utställningen och dels på Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm, där alla upplysningar lämnas. Teckningen skall vara avslutad till den 15 nov. detta år och tecknat belopp skall inbetalas antingen med hela summan före 15 jan. 1915 eller med halva summan före nyssnämnda datum och återstoden före 15 mars 1915.

Säkert är det en mycket lycklig tanke att söka bevara Årstasamlingarna och genom Årstaklubben bilda den första grunden till ett kvinnornas eget hus, vilket länge känts som ett behov såväl för i Stockholm boende kvinnor som även för dem, vilka vistas där som resande. Och det är att hoppas, att tillräckligt intresse skall förefinnas för att den goda planen skall låta realisera sig.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & C:o
Kungl. Hofleverantör
Rikst. 4 29 **Fredsgatan 3, Stockholm.** A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i Siden- & Ylle-Klädningstyger
Prover t. landsorten sändas **gratis** o. **franco.**

47
Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).
ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR
1 Klass Damskrädderi.
Nyheter för saisonen inkomma dagligen.
Specialité:
J. A. WETTERGRENS FABRIKATER.

Deputationen

som uppvaktade statsministern utgjordes av följande representanter för L. K. P. R.:

Verkställande utskottet i L. K. P. R.: bankkassören fröken Signe Bergman, ordf., d:r Karolina Widerström, v. ordf., redaktören fru Ezaline Boheman, sekr., redaktören, fil. kand. fru Ester Brisman, suppl.

Centralstyrelsens ständiga ledamot: professorskan Ann Margret Holmgren, f. Tersmeden.

Representanter för länen: *Blekinge län:* fru Augusta Tonning, lärarinnan fröken Sigrid Kruse. *Gotlands län:* doktorinnan Sigrid Herlitz, konstnären fru Caroline Benedicks-Bruce. *Gävleborgs län:* majorskan Anna de Maré-Svensson, fru Nanny Hamnstedt. *Göteborgs län:* skriftställarinnan fru Frigga Carlberg, postexpeditören fröken Hildur Öijer. *Hallands län:* f. d. telegrafisten fröken Hanna Sjöberg. *Jämtlands län:* fru Elsa Nylin. *Jönköpings län:* tecknaren fröken Emma Aulin. *Kalmar län:* fru Thilda Petersson i Påboda. *Kopparbergs län:* seminarieadjunkten fröken Anna Sörensen. *Kristianstads län:* fru Gertrud Rodhe. *Kronobergs län:* lärarinnan fröken Maria von Friesen. *Malmöhus län:* professorskan Anna Glasell-Andersson, fru Elin Wägner. *Norrbottens län:* fröken Anna Svensson. *Skaraborgs län:* seminarieadjunkten fru Jenny Velander. *Stockholms stad:* barnavårdsinspektrisen fröken Anna Lindhagen, fröken Gertrud af Klintberg, fru Amanda Horney, fru Signe Svensson, fru Lilly Hellström. *Stockholms län:* fru Alma Lénström. *Södermanlands län:* fru Augusta Widebeck. *Uppsala län:* fru Ellen Hagen, fil. stud. fröken Tyra Enander. *Värmlands län:* fil. kand. fröken Axianne Thorstenson. *Västerbottens län:* telegrafisten fröken Lotten Waldenström. *Västernorrlands län:* lärarinnan fröken Elin Wahlquist. *Västmanlands län:* fröken Emilia Bergström, fröken A. Pettersson. *Älvsborgs län:* lärarinnan fröken Ingrid Bergius, fru Elisabeth Wærn-Bugge. *Örebro län:* fabrikören fru Hanna Been-Lindberg, lärarinnan fröken Hulda Forsgren. *Östergötlands län:* fru Malla Grönlund.

Kvinnans rättsliga ställning i Sverige.

Det värdefulla material, som på Årstautställningen åskådliggöres i tabeller och bilder, återfinnes samlat och översiktligt i en liten broschyr med den ovannämnda titeln. Den har på uppdrag av Årstautställningens kommitté utgivits av Norstedt & Söner till ett pris av 90 öre.

För alla dem, som intressera sig för kvinnans ställning i Sverige, bör den lilla boken bli synnerligen värdefull, och genom dess överskådliga uppställning och det kronologiska registret i slutet, är det lätt att finna vad man söker inom de olika områdena. Första avdelningen innehåller en koncentrerad redogörelse för den svenska kvinnans rättsliga och sociala ställning från äldsta till våra dagar. Andra avdelningen behandlar den svenska lagstiftningen rörande kvinnan från 1845 till nuvarande tid.

Ur alla synpunkter kan boken på det livligaste rekommenderas, ej minst för de studiecirklar, som F. K. P. R. ofta anordna under höst- och vintermånaderna.

Lungsiktiga!

En lungsiktig som av läkare hemsänts från sanatorium såsom obotlig har efter en tids användande av **Zenigin** återvunnit krafter, arbetsförmåga och nytt levnadsmod.

Zenegin försäljes i flaskor à 3:25 och 5:75.

Örtextraktfabriken Zenegin, Afd. S.
Centralpalatset, Stockholm.

En deputation från L. K. P. R. uppvaktar statsministern.

Torsdagen den 2 juli — samtidigt med att den stora opinionsyttringen, bunden i 30 stora folioband, bars upp i riksdagens s. k. sammanbindningsbana, varjämte en skrivelse (se nedan) överlämnades till riksdagens samtliga ledamöter — uppvaktades statsministern av en deputation, bestående av Verkställande utskottet och representanter för rösträttsorganisationerna i Sveriges alla län och Stockholms stad, tillsammans 43 personer. Denna deputation skulle meddela resultatet av opinionsyttringen och utbedja sig regeringens stöd i frågan.

Statsministern mottog deputationen med förekommande artighet, och sedan alla deltagarna presenterats, vände sig L. K. P. R:s ordförande, fröken Signe Bergman, till statsministern med följande ord:

"Ers excellens!

I dag överlämnas till riksdagen en av 351,454 svenska kvinnor undertecknad opinionsyttring, så lydande:

Vi undertecknade, svenska kvinnor, ansluta oss till kravet på full politisk medborgarrätt för Sveriges kvinnor.

Jämte opinionslistorna, bundna i 30 digra band, överlämnas till riksdagens ledamöter en skrivelse av följande innehåll:

Till Sveriges riksdag!

Jämt 30 år ha förflutit sedan den första motionen om rösträtt för kvinnor väcktes i Sveriges riksdag, och sedan dess har frågan varit föremål för 27 enskilda och partimotioner. 1906 beslöto riksdagens båda kamrar en skrivelse till regeringen med begäran om en allsidig utredning av frågan om kvinnans politiska rösträtt. Denna utredning var slutförd 1912 och lades då till grund för den första k. propositionen om rösträtt och valbarhet för svensk kvinna på samma villkor som för svensk man. Tre gånger har frågan bifallits av andra kammaren, men fallit på första kammarens motstånd. I trontalet den 16 januari detta år bebådades en ny k. proposition i frågan.

År 1902 bildades de första rösträttsföreningarna i Sverige, och 1903 sammanslöto sig dessa till Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, som detta år räknade 23 lokalföreningar, men som under de följande 10 åren vuxit så att den vid 1913 års slut räknade 213 lokalföreningar med ett sammanlagt medlemsantal av 17,057.

Under denna tid ha rösträttsföreningarna till regering och riksdag avlåtit ej mindre än 55 skrivelser och petitioner, varav 1907 en masspetition, som samlade 142,128 namn.

Under 1913 igångsatte Landsföreningen en opinionsyttring för politisk rösträtt och valbarhet för Sveriges kvinnor. Denna opinionsyttring framlägges härmed för kamrarna, undertecknad av 351,454 kvinnor. Av dessa äro 186,517 gifta och 119,693 ogifta. 45,244 ha ej lämnat någon uppigft om sitt civilstånd. 71,134 ha uppgivit särskilt yrke. Endast 5,104 av undertecknarna ha varit under 21 år. Ingen kvinna under 18 år har tillåtits underteckna opinionsyttringen.

Fördelningen av namnen på län ställer sig på följande sätt:

Stockholms stad och län 64,832, Malmöhus län 39,968, Göteborgs stad och län 32,437, Värmlands län 22,514, Gävleborgs län 18,860, Örebro län 16,652, Jönköpings län 15,878, Kopparbergs län 13,605, Östergötlands län 12,849, Älvsborgs län 11,753, Västernorrlands län 11,382, Södermanlands län 10,875, Blekinge län 10,170, Västmanlands län 9,617, Kristianstads län 9,209, Skaraborgs län 8,008, Uppsala län 7,847, Norrbottens län 7,409, Jämtlands län 6,970, Kalmar län 5,806, Kronobergs län 5,180, Hallands län 4,534, Västerbottens län 3,859, Gotlands län 1,240.

Denna opinionsyttring är sålunda omkring 2 1/2 gånger större än masspetitionen av år 1907 och understiger med blott några tusental männens stora rösträttspetition, som samlade 363,638 underskrifter, därav dock 62,584 av kvinnor.

Den svenska kvinnorösträttsrörelsen utgör ett led i den stora världsrörelsen för kvinnornas medborgarrätt, vilken sedan 1904 är sammansluten till en Internationell allians, omfattande 26 länder i alla världsdelar.

I Finland erhöllo kvinnorna politisk rösträtt 1906, i Norge 1907.

I vårt tredje grannland, Danmark, står frågan inför sitt snara avgörande i samband med grundlagsändringsförslaget. Kvinnans rösträtt är en av de få punkter i detta förslag, varom full enighet råder mellan alla partier.

I det fjärde av de nordiska länderna, Sverige, ha männen ännu ej velat tillmötesgå kvinnornas krav på medverkan och medansvar i landets angelägenheter och öden, ett krav som blivit starkare och mera berättigat i samma mån som utvecklingen tvingat kvinnorna ut i samhällslivet, ut på arbetsmarknaden.

Så länge Sveriges kvinnor äro utestängda från delaktighet i det politiska medborgarskapet har icke den allmänna rösträttens princip genomförts i vårt land. Sveriges rösträttskrävande kvinnor hoppas av Sveriges män att dessa genom att nu ge kvinnorna rösträtt skola upprätthålla Sveriges rangplats bland de nordiska länderna.

Stockholm i juni 1914.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Sedan frågan om kvinnans politiska rösträtt senaste gången behandlades i riksdagen ha två år förflutit. Vid öppnandet av den första lagtima riksdagen i januari i år utlovade konungen i trontalet en kunglig proposition i frågan. Denna proposition hade emellertid icke hunnit framläggas före riksdagsupplösningen. Vid öppnandet av den andra lagtima riksdagen sistlidne maj väntade de rösträttskrävande kvinnorna förgäves att konungen skulle förnya sitt i januaritrontalet givna löfte, detta så mycket mera som innevarande års riksdag är den sista i denna riksdagsperiod och ett uppskov nu skulle betyda ett uppskov med frågans slutbehandling över ännu en treårsperiod. Då någon k. proposition sålunda icke längre var att vänta, har det liberala samlingspartiet, troget partiets program, i går i båda kamrarna väckt motion i frågan.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, som omfattar kvinnor med i övrigt vitt skilda politiska åsikter, kvinnor av skilda stånd och yrken, gifta och ogifta, från städer och från landsbygd, har genom här närvarande ombud representerande rösträttsorganisationerna i landets alla län, velat till regeringen uttala den förhoppningen att regeringen, med behjärtande av trontalets ord att "rättvisans och statsnyttans förenade synpunkter kräva utsträckning av medborgarrätten även till landets kvinnor", ville i riksdagen stödja det föreliggande förslaget om rösträtt och valbarhet för Sveriges kvinnor."

Statsministern, som med intresserad uppmärksamhet lyssnat till vad som anförts, framförde därpå sitt svar till deputationen i ungefär följande ordalag:

Han tackade de närvarande för den uppmärksamhet, som visats honom. Den vore så mycket mer att sätta värde på som frågan utan regeringens åtgöranden komme inför riksdagens prövning. Något initiativ från regeringen vore icke att vänta. Den nuvarande ministären vore bildad för speciella syften och vid dess sammansättning hade icke kunnat tas hänsyn till enighet i frågor, som för ögonblicket tycktes kräva mindre uppmärksamhet.

Frågan om rösträtt för kvinnor vore av enorm betydelse och borde föras fram av en enig och helst för saken entusiastisk regering. Inom den nuvarande regeringen rådde vitt skilda uppfattningar, alltifrån glödande nit, genom ljumhet och fram kanske till motstånd.

Som bekant, måste regeringen iaktta den allra största grannlagenhet i fråga om att stödja riksdagsmotioner som väckts av enskilda. Statsministern ansåg det därför riktigast att de enskilda regeringsmedlemmarna finge handla var och en för sig. De som vore ledamöter av riksdagen vore oförhindrade att med sina röster och anföranden stödja förslaget.

Då statsministern ej i sin egenskap av regeringschef kunde utlova vare sig regeringens initiativ eller stöd för motionen, ansåg han det mindre taktfullt att vid detta tillfälle uttala några personliga sympatier för saken — ett sådant uttalande skulle ju faktiskt ej förbinda till någonting — utan ville inskränka sig till att framhålla sin tillfredsställelse över vissheten om att de hundra tusende kvinnnornas strävanden efter medborgarrätt vore förestavade av omtanke icke blott om egna krav utan även om landets väl.

Så långt som saken nu kommit, vore den bäst betjänt med handling. Statsministern ville därför icke komma med flera ord, även om mycket kunde varit att säga, då han vore ur stånd till handling.

Sedan L. K. P. R:s ordförande tackat statsministern och hälsningar växlats, avlägsnade sig deputationen, medförande ett alltigenom gott intryck av den aktningsfullhet, varmed kvinnornas rösträttskrav blivit bemött, och av en ärlighet, som försmådde vackra fraser, då handling icke kunde sättas bakom orden. Att statsministern icke representerade det "glödande nitet" inom regeringen kunde man nog utan svårighet gissa sig till. Men det är att hoppas, att han tillhör det ljumma mellanstadiet och icke nitets motsatta pol. I vilket fall som helst har han visat sig kunna värdesätta kvinnornas strävanden.

Opinionsyttringen studeras.

Det var ganska livligt i sammanbindningsbanan på lördagen, första plenidagen efter opinionsyttringens förflyttning till riksdagen. Riksdagsmän från olika län sutto fördjupade i var sin länsfoliant och studerade dess innehåll — visserligen bara namn, men bakom dessa dolde sig dock en bestämd, samlad mening och genom sin massa verkade de imponerande.

— *e* —

86 Nassau Street.

New York i maj.

Affärsdistriktet i New York, för vilket Wall street står som en symbol känd över hela världen, är en av de mest fascinerande, mest utpräglat amerikanska platserna i denna underliga jättestad. De gamla gatorna, som de första holländska kolonisterna bebyggde och där de drogo fram sina kanaler och uppförde sina prudentliga holländska hus, ha nu skyskrapor och moderna järnkonstruktioner, som stänga ut ljuset för fotvandrarna. De ha kommit att gräva ner sig som cañons mellan husväggarna, som innesluta en evig skymning. Endast här och var står ett gammalt hus kvar med minnen från 1700-talet, lika främmande i sin omgivning som revolutionsmännen skulle vara bland de moderna börsmännen och mäklarna. Nassau street är en av de få gator "down town", där traditionen rent av påbjuder, att man skall gå på körbanan. Vid lunchtiden för den en ström av affärsmän, kontorister och stenografer av bägge könen till deras klubbar eller restauranger, och då liksom efter kontorstiden visar den sin rörligaste, mest intressanta fysionomi. Nassau street är också en av de få gator i New York, där man hör fottrampet; på de stora trafikledernа, som den närliggande Broadway och Fifth avenue längre bort, drunknar detta ljud totalt i de skärande oljud, som äro dessa gators röst.

De amerikanska rösträttskvinnorna, som tillhöra organisationen the Women's political party med den kända mrs Stanton Blatch som ordförande, ha satt sitt finger just på den punkten i New York. Här "down town", där motståndet kunde förutsättas starkast, skulle något utföras.

I april hyrde the Women's political party en butikslokal med adressnummer 86 Nassau street mitt i hjärtat av affärsdistriktet och började hålla dagliga möten där under affärsmännens lunchtimme. Det var icke utan svårighet de fingo hyresvärden att upplåta sin tomma butik, han drog sig för följderna, ty "down-town" är konservativt och ingen visste vad rösträttskvinnorna kunde ta sig till, och framför allt inte hur deras agitation skulle upptas.

Vi veta nu, när mötena äro över och resultatet kan vägas, att det blev lysande. "Down-town" hade att uppvisa den tacksammaste publik, som tänkas kunde: varje dag var den lilla butiken fylld till sista plats och folk stod utanför på gatan och väntade på tillfälle att komma in under det att de studerade de så kallade *voiceless speeches*, som en medlem av Women's political party förevisade i fönstret. *Voiceless speeches* utgöras av korta satser med skäl för att kvinnan skall ha rösträtt, tryckta med fetstil på stora plakat och avsedda att utgöra undervisning för de förbigående på gatan.

Inne i lokalen står eller sitter publiken, som till nio tiondelar utgöres av män. Det enastående tillfälle, som rösträttskvinnorna väntade sig, fingo de verkligen. Under nära två månader talade de varje dag med vänner, motståndare och likgiltiga bland affärsmännen, besvarade frågor och bemötte kritik och fingo höra den andra partens synpunkt direkt. I de flesta fall visade det sig att det personliga sammanträffandet mellan de kämpande och de maktägande innebar ett givande och tagande å bägge håll, som måste bära frukt. Den amerikanska mannen av alla klasser äger en medfödd ridderlighet, som kom i dagen vid upprepade tillfällen under debatterna. De kvinnliga talarna hade valts bland de yppersta, som stodo att få och ur alla klasser. Hit kommo fabriksinspektörer, kvinnliga ingenjörer, hemkvinnor, societetsdamer, arbeterskor, organisatriser av fackföreningar m. fl. Det måste erkännas, att männen, som ju icke kunde väljas eftersom de voro publik, på det hela taget gåvo intryck av underlägsenhet. De voro icke jämnspelta i intelligens och bildning, om man undantar några få.

Av de kvinnliga talarna minns jag särskilt miss Helen Todd från Kalifornien, vilken företedde alla de egenskaper, som utmärka kvinnorna från den gyllene Västern: brinnande hänförelse, en optimistisk tro på rättvisa och sanning, och ett öppenhjärtligt och varmt sätt att möta sina medmänniskor.

Miss Todd berättade om den minnesrika dag, då Kaliforniens kvinnor fingo rösträtt. Tillsammans med en god vän hade hon gått ut i daggryningen med ett banér, som bar inskriften: Rättvisa åt Kaliforniens kvinnor, och i ett gathörn i San Francisco höllo de omväxlande banéret och höllo tal till de italienska gatuarbetarna, de enda varelser, som voro ute i denna tidiga timme. Resultatet var icke vidare uppmuntrande. Somliga förstodo icke engelska, och de som kunde bibringas en uppfattning av vad saken gällde, vägrade sin medverkan. "Kvinnorna ha intet förstånd", sade somliga, en annan: "Om kvinnorna få något att säga, komma de att ta bort rusdryckerna,

Intryck från rösträttsmötet i Köpenhamn.

Många gånger har jag undrat, vad det säregna var, som åt ett rösträttsmöte gav en sådan stämning av fest, av förväntansfull frimod, en föreställning, att det var högt till tak som till själva himlen.

Så var det också i Grundtvigs hus i Köpenhamn den 11 juni. Där var trångt och proppande fullt i salen, som är byggd så, att smärre sidorum kunna användas, om det är nödigt, och den elvte var det nödigt att alla upplätos. Blommorna doftade mera starkt och sött än annars i de buketter av mörkröda och vita nejlikor, av röda och vita rosor, som räcktes åt aftonens talarinnor.

Innan dessa kommo, lämnades dock ordet åt professor Höffding, den vänligt mysande filosofen-etikern, som åtagit sig den, om jag så må säga, platoniska uppgiften att vara ordförande i Männens F. K. P. R. Och ehuru professor Höffding visserligen var mera klar och klok än varmt entusiastisk, var det likväl hans ord, som gåvo mig formeln till förstående av rösträttsmötenas stämning.

Det var, när han talade om, hur han blivit väckt genom berättelsen om den av regeringen utsedda delegationen av amerikanska kvinnor, som *för sitt köns skull* blevo utestängda från den engelska antislaverikongressen, och som reste hem med det fasta beslutet att arbeta för kvinnans politiska rösträtt, emedan endast denna berättigade dem till erhållande av en människovärdig ställning bland landets medborgare. Under arbetet för slavarnas frihet lärde de sig, att de själva saknade frihet.

Om frihet jublade Fredrikke Mörck, när hon talade om den kväll för ett år sen, då kvinnorna på stortingsläktaren i Kristiania hörde stortingsmännen, en efter en, med ett kraftigt *ja* besvara deras bön om full frihet.

Det var frihet att lyda sin egen gamla lag, som Maikki Friberg och hennes arbetskamrater krävde, då de oförtrutet men tyst, av fruktan för kosackernas bajonetter och för hotande fängelsetvång, under Finlands nödår arbetade för att upplysa folket.

Men Sverige, ack Sverige! När man är ute bland andra nationer, måste man blygas över, att det här finns majoritet, om än liten, mot kvinnornas önskan att bli fria. Och man måste än mer blygas över, att det finns så många av Sveriges kvinnor, som inte förstå vad det gäller, utan kortsynt och trångsint till och med tro, att man inte älskar sitt land för att man vill ha politisk rösträtt, som inte förstå, att man just vill ha denna rättighet för att hjälpa det land man älskar, för att höja dess män genom att höja de kvinnor, som skola ledsaga männen genom livet och föda deras barn.

Ellen Wester.

ENERGON

förordas av läkare såsom ett

kraftigt näringspreparat, verksamt styrkande vid allmän svaghet, blodbrist, sömnlöshet, rubbningar i nervsystemet och under rekonvalescens.

Tillverkas av A.-B. PHARMACIA, Stockholm.

Kontrollant: Professor Fil. D:r K. A. Vesterberg.

Stockholms länsförbund

anordnade den 23 maj i samband med Järnaavdelningen av Södertälje F. K. P. R. en föredragsafton med diskussion, sång m. m. efter ett synnerligen omväxlande program. Att publiken talrikt mött upp var ej att förundra sig över, då d:r Gulli Petrini lovat att tala över ämnet: "Kvinnorösträtten och de sociala frågorna." I ett mer än timslångt, instruktivt och eldigt anförande, påvisade talarinnan, att kvinnofrågan redan från början varit en social fråga. Den politiska sidan av saken hade först senare tillkommit. Kraftiga applåder följde på föredraget, och sedan lokalföreningens ombud fru S. Lemoine framburit mötets tack till d:r Petrini, följde en kort diskussion. Stockholms länsförbunds rösträttssång, komponerad av Emil Sjögren, utfördes. Förbundets sekreterare, ordf. i Rönningeföreningen fru Maria Bolin, sjöng därpå till luta några sånger och v. ordf. i förbundet, fru M. Dehn, tackade Järnaborna för deras livliga deltagande i detta intressanta möte.

Södermanlands länsförbund

höll sitt sjätte årsmöte i Katrineholm den 7 juni. Av årsberättelsen framgick, att arbetet nästan uteslutande varit ägnat åt namninsamlingen, som inom länet lämnat ett gott resultat och intresset hade, tvärt emot vad man väntat, visat sig stort bland landsbygdens kvinnor. Ordföranden meddelade att Landsföreningens verkställande utskott beslutat, att en av de Bergman-Österberska samhällskurserna under sex veckor instundande höst skulle förläggas till Södermanland. Till förbundets ordförande återvaldes fru A. Widebeck från Strängnäs och till vice ordförande fru F. Grönberg, Torshälla; övriga ledamöter i arbetsutskottet blevo fru S. Andersson, Flen, sekreterare, samt fröken Anna Molin, Nyköping skattmästare. Mötets viktigaste fråga rörde sig om den förut i länets tidningar framkastade tanken på inrättandet av en skyddsoch vårdanstalt inom länet för övergivna barnaföderskor och deras späda barn. Över detta ämne höll professor Oscar Medin ett föredrag under mötets gång, vilket mottogs med det livligaste intresse. Efter slutade förhandlingar vidtog ett talrikt besökt offentligt möte med föredrag av kommunister Wall, Julita, och fru Augusta Widebeck samt sång av fröken Spångberg.

Örebro länsförbund

hade tisdagen den 9 juni möte i Örebro. Av länets 9 föreningar voro 8 representerade. Till arbetsutskott valdes fröken M. Forsslund, Kopparberg, ordf., fil. kand. fröken C. Lundh, Karlskoga, sekr. och fru G. Åström, Kumla, kassör, med fru E. Perselli, Örebro, fröken H. Karlsson, Örebro och fru H. Ekman, Kumla, som suppleanter. Mötet beslöt att till sommaren eller hösten anordna en föredragsturné genom länet, varvid såväl platser med föreningar som en del nya, där utsikt finnes att få förening till stånd, skulle besökas. Efter mötet voro ombuden av Örebro F. K. P. R. bjudna på en angenäm middag på Margareta hushållsskola.

Föreningsmeddelanden.

Avesta-Krylbo F. K. P. R. hade den 25 maj i Krylbo arrangerat en lyckad tillställning. Ordföranden höll ett med varm känsla framfört föredrag om rättvisan i kravet på kvinnans politiska rösträtt. Vidare bjöds på sång och musik. Fru Frigga Carlbergs rösträttspjäs: "När begreppen klarna" uppfördes på ett förtjänstfullt sätt av medlemmar inom föreningen. Ett angenämt samkväm följde efteråt, och tycktes alla vara ytterst belåtna med sin afton. Flera nya medlemmar ingingo i föreningen.

Eslövs F. K. P. R. avhöll den 5 juni föreningsmöte, vartill inbjudning hörsammats även av en del medlemmar från Hörby och Trollenäs. Samling skedde å den s. k. "fäladen", där förfriskningar intogs, varefter man besåg det omtalade moränområdet, numera tillhörigt staten såsom nationalpark. Den senare delen av sammankomsten ägde rum inomhus. Föredrag hölls av jur. kand. fru Anna Wicksell över "Vår nya äktenskapslagstiftning". På sitt vanliga klara och vederhäftiga sätt redogjorde fru Wicksell för lagberedningens omfattande arbeten och uttalade en del önskemål, som särskilt från kvinnohåll gjort sig gällande å dessa områden. Fru Wicksell slutade med att starkt betona det oegentliga och synnerligen nedslående i att kvinnorna vid det slutliga avgörandet med all sannolikhet komme att stå utanför. Det utmärkta föredraget mottogs med livligt bifall. Efteråt lät en ung sångerska, fröken Gertrud Pålsson, höra sig i några vid utmärkt röstdisposition framförda sånger. Den angenäma festen avslöts med tésupé.

Nyköpings F. K. P. R. hade den 13 maj sitt första ordinarie sammanträde för året å hotell Standard. Års- och revisionsberättelsen upplästes och ansvarsfrihet beviljades styrelsen. Efter förhandlingarna intogs gemensam supé, varpå följde ett samkväm med sång, musik och deklamation.

Det andra nordiska kvinnomötets förhandlingar.

finnas tillgängliga i ett mindre antal exemplar efter den 20 juli och kunna rekvireras genom Rösträttsbyrån till ett pris av kr. 1:50 pr ex. + porto.

För dem, som intressera sig för de skandinaviska ländernas lagstiftning för kvinnor och barn, bör det vara av stort intresse att taga del av dessa värdefulla anföranden och diskussionsinlägg.

Rösträttsbyrån

är under tiden 1 juli—15 aug. öppen alla vardagar 12—4.

och jag tycker om att få mig ett rus om söndagarna." Det var åtminstone ett skäl, sådant det nu var. Ju längre det led fram på dagen, dess flera nejröster samlade sig. I det italienska arbetarkvarteret, där de bägge rösträttskvinnorna förgäves ställde upp sitt banér, kunde endast en ja-röst uppdrivas. Då miss Todd fick höra talas om att kvinnorna fått en förespråkare, sade hon: "Låt mig se honom, jag måste trycka hans hand till tack." Han framfördes och utvecklade en storartad italiensk vältalighet. När man lyckades finna en tolk, blev följande historia uppenbar.

Han var barberare till yrket, och hans biträde hade nyss rymt med hans hustru. Trots sin besvikenhet på den kvinna, som stod honom närmast, trodde han i alla fall på kvinnan, han var övertygad om, att hon skulle stoppa all dylik trafik, om hon fick rösträtt. Och därför gav han sin röst.

Men det såg ut som om den överväldigande majoriteten i San Francisco, som stod emot kvinnorna, skulle hemföra segern. Med förtviflan i hjärtat talade miss Todd och hennes vän för en sak, som de trodde förlorad. Arbetarna voro mycket vänliga mot dem, de hämtade frukost och sökte visa dem små uppmärksamheter, men vad betydde all sådan yttre välvilja mot det förkrossande faktum, att de skulle förlora. De voro bägge förtvivlade.

Då hände något. Från skogarna där timmerkarlarna bo, från fruktplantagen, från bergen kom som en mäktig våg av ja-röster och San Franciscos likgiltighet eller motvilja sopades bort som om den aldrig varit. De enkla männen på landet trodde på sina kvinnor och det var de, som gåvo rösträtt åt Kalifornien.

Miss Todds oförlikneliga förmåga som talare, som icke kan återges med det skrivna ordet, drog auditoriet med sig. Hon broderade på sitt tema, kom in på sina erfarenheter som fabriksinspektör och framdrog några fakta om barnarbetet, detta rötsår på den amerikanska nationen. Miss Todd förstod att lämpa sig efter sina åhörare, hon passade för dem som tapeten för väggen, som det amerikanska ordspråket säger.

En liten smula över publikens huvuden gick det spirituella föredraget av mrs Medill Mc Carmick, en berömd dam från Chicago. Hon utgick från en omvändning av de rådande förhållandena. Om det vore kvinnorna, som ägde rösträtt och de rösträttslösa männen begärde medborgarrätt av dem, vad skulle kvinnorna svara? Naturligtvis ha vi intet emot att ge er som äro här församlade rösträtt. Vi veta, att ni är bildade, välklädda och sansade, men tänk på den stora massan av män?

Känslan spelar för stor roll i ert liv, ni kan inte döma klart, därför att ni behärskas av era känslor, det veta vi, ty vi ha sett er vid sporttillfällen, då ni alldeles tappar huvudet. Så tycker ni också mycket om att slåss. Ni börjar som smågossar med att piska upp varandra, och då ni kommit in i kongressen voterar ni miljoner till pansarfartyg, medan universitet och andra bildningsanstalter få komma i andra rummet, om icke i tredje eller fjärde. Nej, vi våga icke ge er rösträtt o. s. v. i samma stil med alla de välkända skälen mot kvinnans rösträtt, tillämpade på männen.

Där förekommo också tungt vägande föredrag fulla av fakta, men amerikanskorna ha utbildat sig till talare från skolbänken, och de förstå konsten att låta även den tyngsta anrättning få en lättsmält form.

Det viktigaste utbytet var i alla fall frågorna och svaren. Det kan inte nog framhållas vilken stor betydelse det ligger i att mötas som två ridderliga motståndare utan hetta. De frågande tycktes verkligen önska upplysning, mera sällan hörde man en rent försmädlig eller försåtlig fråga, och då fanns det alltid ett parti bland publiken, som ställde sig på de angripnas sida.

En fråga som återkom ett par gånger, naturligt nog då ju detta hände under det hemska inbördeskriget i Colorado, var: Vad ha kvinnorna åstadkommit i Colorado?

Rösträttskvinnorna i New York kunde här peka på den aktion, som företagits av Colorados kvinnor och som föranledde regeringstruppernas inkallande, vilket var första steget till den slutliga uppgörelsen.

Då butiken slogs igen vid Nassau street drogo rösträttskvinnorna ut på gatan och talade från bilar till affärsmännen "down-town". Det kanske inte skulle gå i Stockholm, men i Amerika är man van att få all slags visdom från trottoarkanten, både mänsklig och gudomlig.

Elisabeth Krey.

Östermalms Sjuk-, Vilo- & Förlossningshem

12 Floragatan STOCKHOLM, 2, 3 o. 4 tr. (hiss). Telefoner: Riks 90 12. Allm. 12 50.

Läget för sjuk-, vilo- och förlossningshemmet är tyst och ostört. Soliga rum. All nutida komfort. Operationsrum. Badrum, med fullst. elektr. ljusbad, med eller utan massage, *även för andra än hemmets patienter.* De strängaste fordringar på hygien uppfyllda. Telefoner i varje våning. Gott dietiskt bord. Fritt val av läkare och ackuschörska.

Ref.: D:r E. O. HULTGREN, D:r ARTHUR FÜRSTENBERG, D:r ARNOLD JOSEFSON. Föreståndarinna **HILMA FREDLUND,** f. d. föreståndarinna vid Stockholms sjukhem, Skuru o. vid Drottninghuset.

Feminismen och läroverken.

Nedanstående svar på fru Frigga Carlbergs artikel i n:r 12 av Rösträtt för Kvinnor har av d:r Emil Hägg tillställts redaktionen med anhållan om införande:

I Rösträtt för Kvinnor för den 15 juni har fru Frigga Carlberg fått införd en artikel under ovanstående rubrik, riktad mot ett mitt föredrag i Göteborgs läraresällskap med samma titel. Utan att ingå på någon principiell granskning av innehållet i denna artikel, vill jag i sanningens intresse påpeka följande oriktiga påståenden, artikelförfattaren kommit med.

1) Fru Carlberg säger: Föredraget är tydligen inspirerat av professor Lehmanns broschyr: "Fremtidens Kvindesag". Antagligen har fru C. framställt detta påstående, emedan jag i den på föredraget följande presspolemiken på ett par ställen citerat prof. L. Det är så långt ifrån att mitt föredrag haft denna inspirationskälla, att mitt föredrag redan var utlovat och till största delen utarbetat, innan prof. Lehmanns föredrag ens utkommit. Av mitt föredrags 11 olika avdelningar behandla nästan alla frågor, som L. ej alls vidrört. Blott avsnittet "Stuart Mills kvinna och den verkliga" uppvisar någon likhet med L., beroende på att det delvis är ett referat av den engelska filosofens åsikter liksom motsvarande parti hos L.

2) Fru C. säger: Att bemöta d:r Häggs utfall mot *kvinnorna* i allmänhet, med alla deras fel och brister, kan naturligtvis icke falla någon in... Som ej torde vara fru C. obekant, har samma beskyllning framkastats mot mig av fröken Th. Kullgren och märket "Optimist" i G. H. T. Jag har bett dem framlägga bevis, men de ha underlåtit detta. Jag riktar nu samma uppmaning till fru C., att bevisa att jag *anfallit kvinnorna i allmänhet.*

3) Fru C. säger, att jag om den 1912 tillsatta löneregleringsnämnden påstått, att den utmärker sig för "menlösa funderingar" och "bristfällig människokännedom". Detta är meningslöst redan av det skäl, att ej en rad hittills offentliggjorts av nämndens arbete. Också är påståendet falskt. Jag uppfordrar fru C. att framlägga bevis.

4) "Samma uppfattning har uttalats av fyra seminarierektorer." Likaledes oriktigt påstående. Några seminarierektorer ha ej uttalat sig i denna fråga.

5) Fru C. påstår, att jag, då jag utarbetade mitt föredrag, ej haft tillgång till flickgymnasiernas kataloger. Detta är ej med verkliga förhållandet överensstämmande. De hade ställts till mitt förfogande av Kjellbergska högre lärarinneseminariets bibliotek. Jag påpekade i mitt svar till fröken Philipson, som fru C. ej alls tar hänsyn till, att jag vidhöll, att kvinnorna voro i ohjälplig minoritet vid flickgymnasierna, i det att genomsnittligt 3 à 4 kvinnor vid varje gymnasium kommo på ett flerdubbelt antal män. Och när märket "Optimist" påstod, att på de senare åren en förskjutning till kvinnornas förmån ägt rum, så påvisade jag just med stöd av kataloger, att åtminstone vid Sveriges största flickgymnasium, Rudebecks i Göteborg, t. o. m. en motsatt förskjutning ägt rum, i det sedan 1906 männens antal ökats med 120 %, kvinnornas blott med 104 %.

6) "Att vid privatläroverken för flickor användas manliga lärare, beror mest därpå, att antalet kvinnliga gymnasielärare är otillräckligt." Detta påstående av fröknarna Kullgren och Philipson har jag med utförliga skäl och hittills oemotsagd vederlagt i artiklar i G. H. T., som fru C. mycket väl känner till. Men hon har mod att upprepa de vederlagda fraserna, liksom hon i hela sin artikel ej låtsar om, att även andra där framdragna påståenden av mig uppvisats vara oriktiga.

Jag vill vid slutet av dessa beriktiganden endast framställa den frågan: Skulle det ej ligga i kvinnosakens intresse att i diskussioner låta sanningen något mer komma till sin rätt även gent emot motståndare? Jag hade i mitt föredrag förbisett, att tvenne kvinnliga lärare tjänstgjort vid Lundsbergs skola och jag skyndade mig att erkänna mitt misstag, det enda, som uppvisats i mitt föredrag. Men hittills har jag förgäves väntat på att få ett enda sådant erkännande av mina många kvinnliga motståndare. Jag yttrade under den presspolemik, som följde på mitt föredrag, att respekten för logik och fakta ej synas komma att bli utmärkande för feministernas drömda framtidssamhälle. Det är ej något särskilt nöje att för nästan varje ny motståndare få se sin farhåga besannad.

Emil Hägg.

Männen för dagen.

Andra delen av denna biografiska serie har nu utkommit. Den behandlar Branting och Hammarskjöld och är liksom den föregående delen författad av Erik Thyselius. Det är ett verkligt gott uppslag att i dessa politiskt livaktiga tider utgiva de prisbilliga häftena, som redan vunnit stor spridning.

Presidenten Poincaré i Frankrike har offentligt förklarat sig vara anhängare av kvinnorösträtten. Han säger: "Att neka kvinnorna rösträtt kan endast förklaras ur opportunistiska synpunkter eller som en underkastelse under gammal vana."

Rösträtt för Kvinnors

fjortonde nummer för 1914 innehåller bl. a.

Kvinnornas opinionsyttring.
Riksdagens förnyade prövning av kvinnornas rösträttsfråga.
L. K. P. R:s upplysningsverksamhet.
L. K. P. R. uppvaktar statsministern.
86 Nassau Street. Av *Elisabeth Krey.*
Intryck från rösträttsmötet i Köpenhamn. Av *Ellen Wester.*

Var skall man få ett gott kaffe!
Jo på
Nykterhetskaféet & Konditoriet
S:t Eriksgatan 30. Allm. Tel. 237 28.
Obs.! Enskilda rum finnas för komitéer och sällskaper.

Kvinnans rättsliga ställning
i Sverige.
Kort översikt utgiven på uppdrag av Årstautställningens kommitté.
Pris 90 öre.
P. A. Norstedt & Söners Förlag

Riks.Tel. 11015
Allm. Tel. 11718
Stockholms Inkasseringsbyrå
Stockholm
Expeditionstid 10–4
Juridiska uppdrag.
Soliditetsupplysningar.
Placering av prima inteckningar.
Försäkringar alla slag.
INKASSO-TAXA: 1 procent (minimum Kr. 1:—) jämte porton och direkta utgifter, när laga åtgärder icke behöva vidtagas.

Tillklippning o. Provning
av såväl kostymer som kjolar m. m. verkställes BILLIGT.
Damskrädderi Westerlund
Västerlånggatan 41.
Allm. Tel. 106 33.

KARL ERIKSSON
KLARABERGSGATAN 40, 1 tr., (Hiss)
1:a klass Herr- & Damskrädderi
Gentlemans taylor.
Taileur pour dames.
Dräkter och kappor senaste pariserstil fr. kr. 60:— utföres under full garanti.
Allm. Tel. 236 05 **Riks Tel. Norr 507**

NYA HUSAPOTEKET
STOCKHOLM
System: MIRTILLINE
är ett nytt Husapotek, en vegetabilisk naturprodukt, ofelbart att använda mot **Frost, Exem, Skoskav, Sår, Blodförgiftning, Finnar, Pormaskar, Röd näsrot, Reformar, Hudlöshet, Myggbett, Insektsstygn, Svåra magplågor, Blindtarmsaffektioner, Halsåkommor** etc. **Klåda och plågor upphöra genast.**
Prospekt och intyg från botade personer sändas mot 10 öre till svarsporto. Provburkar à 1,30 och 2 kr. mot postförskott. Agenter antagas överallt. Skriv genast till
Nya Husapoteket S. M.
Stockholm 6.
Vår Mirtilline bör ej saknas i något hem.

SVEA KAPPMAGASIN
(A. BERGKRANTZ)
Järnagatan 13, Södertälje. Telefon 750.
Första Klass **Damskrädderi & Kappaffär**
REKOMMENDERAS.
Beställningar av Kappor, Promenad-, Sport- & Ridräkter emottagas och utföras till bestämd tid. Stilfullt, välsittande och omsorgsfullt utfört arbete garanteras.
MODERNA TYGER. **BILLIGA PRISER.**

Lugna dej, pojke!
Det går på ett par minuter
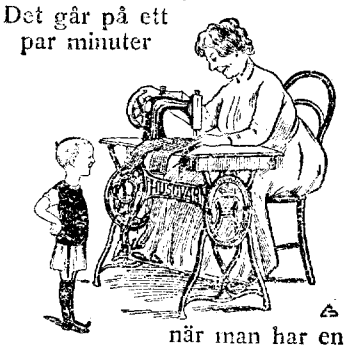
när man har en
HUSQVARNA SYMASKIN.
Förmånliga afbetalningsvillkor

Skattefritt! HEMBRYGGERIET, STOCKHOLM Lagrad Svagdricka **Skattefritt!**
Heleneborgsg. 15. A. T. 31 64
Rekommenderas som en erkänd god och närande måltids- och läskedryck.
Finnes på buteljer samt svagdricka på fat.

24 Upplandsgatan 24
— 1 tr. till vänster —
STOCKHOLM
HILDA HEDÉN
Damekipering · Damskrädderi · Modeaffär
OBS.! Specialité: SORGBESTALLNINGAR
Allm. Tel. 211 33

Hundägare!
Varje vår härjar den s. k. hundsjukan (valpsjukan) och bortrycker många goda **jakthundar**, vakt- och sällskapshundar från sina ägare. Ett säkert botemedel finnes i Professor »Schönats» Hunddekokt, exp. i halvliterflaskor. Pris 2 Kr. pr flaska mot postförskott eller efterkrav.
Obs.! Följ noga medföljande bruksanvisning.
A. G. Andersson
Västerlånggatan 68, Stockholm
Allm. tel. 206 68. Riks tel. 144 68.

Rikstel. Norr 337. **KAFFELAGRET** Allm. tel. *99 08.
Appelbergsgatan 40, Stockholm
Försäljer:
Extra godt rostadt Kaffe à kr. 1:95 pr kg.
Alla som verkligen vilja hava ett utsökt godt Kaffe till billigt pris torde omgående rekvirera.
Sändes mot efterkraf eller förskottslikvid. Minsta part, som exp. är 2 kg.
Vid köp av 20 kg. fraktfritt vid närmaste järnvägsstation.

Stockholms Ritkontor
rekommenderar sina i alla prislägen smakfulla och vackra handarbeten. Ritningar till broderier för klädningar utföras i extra vackra mönster.
Huvudaffär: **DROTTNINGGATAN 30.**
Filialer: **Humlegårdsgatan 11, S:t Paulsgatan 1, Upplandsgatan 34**

Damhattar
pressas, tvättas. Tagel- och flät. hattar sys om efter nyaste modeller. Panamahattar tvättas omsorgsfullt. Kom i tid.
HATTFABRIKEN
Klara Östra Kyrkogata 5, 1 tr.

E. SJÖSTRANDS
Damskrädderi & Kappaffär
Västerlånggatan 69, I. Hantverkaregatan 8
STOCKHOLM
Första klass Damskrädderi.
Försälja *Damdräkter, Kappor, Ulstrar* och *Flickkappor* av goda svenska tyger till moderata priser.
Obs.! Beställningar äfven då eget tyg tillsläppes.
Allm. Tel. 234 79, 241 65.

Svenska Bokföringsbyrån
Vasagatan 52, 1 tr. Kontorstid 10—2 e. m. Åtager sig förande av lagenliga räkenskaper efter nytt, dubbelt bokf.-system för **handel, industri, hantverk, lantbruk** m. fl. fr. **2 kr. pr mån. BOKSLUT, REVISIONER** och **deklarationer** utföras raskt till moderata pris. **UPPLÄGGER BOKFÖRINGAR** för alla branscher efter **moderna, arbetsbesparande metoder. LÄMNAR RÅD i bokföringsarbete.**

Skydda barnen mot olycksfall!
Fönsterskyddet "EFFEKTIV"
Praktiskt! Elegant! Pris 2 Kr. Försäljes i Järn- och Bosättningsaffärer samt direkt från
Allm. 173. **Nordiska Varukompaniet, Drottninggatan 57.** Riks 80 89.

Kappor, Promenaddräkter, Klädningar & Barnkläder
förfärdigas. Välsittande, gott arbete och billiga priser. OBS.! Promenaddräkter — efter beställning från 45 kronor. —
Lovisa Lundgren
Fjällgatan 16, vid Katarinavägens ändpunkt Saltsjöbadsfärja och hiss. Allm. Tel. Söd. 14 11.

E. Hults Kvinnliga Utbildningsskola
(f. d. Villa Hult, Kneippbaden)
börjar den 1:sta Februari. Ämnena äro Husmoderskurs med enklare och finare matlagning. Skicklig kokfru undervisar i den finare matlagningen. Examinerad lärarinna i den enklare samt i teori. Övriga ämnen äro Sång, Musik, Målning, Språk (infödda lärarinnor), Konstslöjd, Kläd- och Linnesömnad, Handarbeten, Samaritkurs. Alla ämnen äro valfria. OBS.! Den enda skola i Stockholm med helpension och där eleverna samtidigt ha ett gott hem. Unga flickor, som skola vistas i Stockholm, mottagas i helpension. Skolan är inrymd i ett nytt modernt hus invid Strandvägen. Begär prospekt, vari utförliga upplysningar lämnas och där referenser av föräldrar till från skolan utgångna elever finnas intagna.
Adr. E. HULTS KVINNLIGA UTBILDNINGSSKOLA, Artillerig. 6, 2 tr., Stockholm. R. T. 118 86. A. T. 289 40.

AFFÄRSREGISTER

P. A. Collijns

Extra Prima
o. Prima
Bomullslärft.
Marknadens
bästa
kvalitéer.

(A. F. 1448).

HEMMETS
Vedsågeri & Kolaffär

34 & 36 Krukmakaregatan 34 & 36, Stockholm.

Prima torr **Björk-, Al-** och **Barrved, Antracit, Hushålls-** och **Träkol** samt **Koks,** såväl krossad som okrossad, till för dagen gällande priser.

OBS.! Hemmets verksamhet bedrives för upprättande av fallna.

Rikstelefon 70 84. Allm. Telefon 30 99.

Ivar Grönqvist
HERR- & DAMSKRÄDDERI
Östermalmsgatan 25-27 (Hemgården). Allm. tel. 260 02

Utför beställningar och reparationer av alla sorters Herr- och Damkläder till billiga priser.
Beställningar utföras även när tyg tillsläppes.

Hulda Johansson
Rydsbo, Landsvägen 18, 1 tr., Sundbyberg
mitt för Apoteket

emottager såväl finare som enklare sömnad såsom klänningar, blusar, promenaddräkter, ulstrar o. barnkläder.
Allm. Tel. Sundbyberg 398.

SKODON
köpas ovillkorligen fördelaktigast hos
Fabrikslagret RECORD
32 Gamla Kungsholmsbrogatan 32 — Stockholm.

Tjänstebyrån "Idun"
Storgatan 8. — Allm. Tel. 77 48. — **Stockholm.**
Förmedlar platser åt kvinnor i alla branscher.
Inh.: *Augusta Weman.*

KORK
Saft- och Läskedryckskork, Flaskkork
och **Thermosfl.-kork** m. m. billigast
Korkfabriken, Vallingatan 26
Stockholmstelefon 229 32.

Johanna Brunssons Praktiska Konstvävnadsskola
Kungsg. 70, Sthlm. Emottager elever samt utför beställningar å alla slags konst- och enklare vävnader. Vävstolar med tillbehör samt garner tillhandahålles.
Beställnings- och försäljningslokaler:
70 Kungsgatan 70 — **Klarabergsgat. 21**
A. t. 437. R. t. Norr 363. A. t. 101 59.

Fort, väl och billigt
får Ni det, om Ni låter sy Edra kläder hos
ANNA JOHANSSON
56 Kungstensgatan, Stockholm.
Telefon: Vasa 90 24.

Frida Janssons
HEMBAGERI
14 Kommendörsgatan 14

Beställningar å tårtor och Namnsdagskakor emottagas.
Allm. Telefon 29 31.

Nu är tiden inne
då Ni skall anlägga Edra blomstergrupper. Ni erhåller en plankarta över hur en mycket vacker blomstergrupp anlägges jämte 5 olika sorters frö som lämna praktfulla blommor i briljanta färgnyanser att sås på kalljord mot insändandet av 1 kr. pr postanvisning. Resultatet överraskande. **F. Hansens Fröaffär, Box 261 Stockholm.**

Blusbasaren "SVEA"
57 Karlbergsvägen 57 (hörnet av Vikingagatan).
Allm. Telefon Vasa **88 60.**

Beställningar å finare och enklare klädningar och blusar.
Förstklassigt arbete garanteras!

Amatörer!
Framkalla. Ytterst billigt. Kopiera.

Prima utföranden. Kopieringsanstalten Gamla Kungsholmsbrogatan 15—17, 3:dje huset från Drottninggatan. Tel. Br. 32 45. STOCKHOLM.

Tennis-Paviljongens Våffelbruk
med servering i parken mellan Stadion och Tennispaviljongen av nationalklädda flickor.

Våfflor, kaffe, té, choklad samt alla läskedrycker.
Billiga priser. **C. Bayoud.**

A.-B. Stockholms Folkbank
Klarabergsgat. 23, Kommendörsgat. 25, Upplandsgat. 15, Fleminggat. 59, Lidingö Villastad.
Sparkasseräkning, kapitalräkning.
Insättningar fr. o. m. En krona.
Skriv eller gör ett besök!

Bad-Caféet
Malmtorgsgatan 3

Rekommenderar sina goda frukostar, middagar och supéer till moderata priser.

A. T. 97 74. Vördsamt **Ch. Skoglund.**

Obs. Syster Frideborgs
Sjuksköterskebyrå
Även Sjukhem
R. t. Vasa 99. **Kungstensg. 22,** 1 tr. A. t. 236 72.

Damhattar
såväl eleganta som enklare, Barn- och Konfirmationshattar (fina och billiga), sorghattar och sorgartiklar alltid på lager. Vinterhattar realiseras. Götgatan 20, 1 tr., Stockholm, f. d. Stortorget 3, 1 tr.

Anna Lindgrens
HEMBAGERI
Gamla Stockholmsgatan 11, Södertelje
Rekommenderas.
Södertelje Allm. Tel. **674.**

Osvikligt medel
mot Engelska sjukan (Ältan). Besök eller tillskriv Fru A. Sandberg, Götgatan 35 ö. g. I, **Stockholm.**
Mottagning kl. 11—2 e. m.

D:r Elin Beckmans Hetluftsinstitut
Barnhusgatan 12. Riks 105 52. Sthlms-Tel. Br. 45 52.
Rådfrågningstid: Vardagar halv 3—4.
Behandling av reumatism, gikt, efterbehandling av ledskador, neuralgier, frostskador och vissa fall av börjande ålderdomsbrand. OBS.! Kan även anordnas i patientens hem. (A. F 1421)

Emma Hagelins Syatelier
flyttad till
Hornsgatan 45, 2 tr.
och rekommenderar mig fortfarande i benägen hågkomst.
Allm. Tel. 17 74.

E. H. Karlssons
BEGRAFNINGSBYRÅ
29 Klara N. Kyrkogata (2:dra huset fr. Kungsg.) ombesörjer begrafningar. Order från landsorten expedieras skyndsamt. A. T. 84 09. Riks N. 7 09.

Vaxholms Hotell
rekommenderas, inackordering mottages.
Vördsammast AUGUSTA KARLSSON.

Rättegångar
bouppteckningar, arvstvister, boskillnad, äktenskapsförord, lösöreköp, testamente, skilsmässor, barnuppfostringsmål, inkasseringar m. m. utföras fort o. billigt av
VÄRMLANDS ADVOKAT-INKASSOBYRÅ
R. T. 37 12. **Götgatan 33,** III tr. A. T. Br. 29 00.
Skriftliga förfrågningar besvaras omgående.

SKÅNSK MAT
Pensionat Malmgren
Olovsgatan 3, 2 tr.

God och billig hel- och måltidsinackordering på kortare eller längre tid. Allm. Tel. 142 56.
Skånsk Fru.

Ovanligt billiga priser!
Till och med den 1 Juni. Från 2 kr. pr duss.
Ny modern fotograf-salong **KRONAN**
har i dagarna öppnats i **Folkungagatan 12 A, 1 tr.** Välgjort arbete, prima material och reel behandling utlovas. Förstoringar billigt!

Damgarderoben
48 Upplandsgatan 48
ALLM. TEL. 287 25 — STOCKHOLM
REKOMMENDERAS.

SELMA MAGNUSSON
Tårtbageri - Kocksgat. 62
STOCKHOLM
Utmärkt goda kaffetårtor till 1 kr. stycket.
Allm. Tel. 311 87.

Carl Thorsell Damskräddare
Dalagatan 36 (mitt för Vasaparken). Allm. T. 152 37.
Beställningar utföras omsorgsfullt och väl till moderata priser.
Elegant snitt. *Förstklassigt arbete.*
Obs.! Mångårig praktik i såväl in- som utlandet. Obs.!

J. Wahlgren
7 Södermalmstorg 7. Grundad 1878.
UR- och Optisk Affär
OBS.! Ingen filial.
Uppdragningar pr år i hemmen verkställes punktligt.
Allm. Tel. Söder 168.

Ring upp Ilexpressen
KARL MOBERG
26 Jakobsbergsgatan 26, Stockholm. Rikstelefon 67 43.
Sthlms Telefon 65 03, 116 86
vid behov av
Ilbud, Transporter, Emballeringar, Flyttningar och Magasinering.

Fröken Bjurholms Privata Förlossningshem,
Norrtullsg. 37, III tr., h., Stockholm. God inack. och vård. Tyst och ogenerat. Läkare, specialist.
Allm. Tel. Vasa 27 15. Riks Tel. Vasa 4 16.

Återförsäljare och förbrukare.
Leclonchés vårelement, passande för ringledningar telefonapparater etc., erhållas till billiga priser.
OBS.! Egen tillverkning.
C. A. ERIKSSON
Saltmätaregatan 12 B. A. Tel. Vasa 72 37.

SÖDRA MODEMAGASINET
26 Bellmansgatan 26
Rekommenderas
moderna och stilfulla Hattar i billigaste priser.
Allm. Tel. 137 77.
Medlemmar af F. K. P. R. erhålla hög rabatt.

A. Magnussons Damskrädderi
Klarabergsgatan 42, 2 tr. **Stockholm.** Etabl. 1903.
Rekommenderas till benägen hågkomst med beställningar av Bal-, Soupé-, Sport- o. Promenaddräkter m. m. Alla beställningar såväl finare som enklare utföres förstklassigt och omsorgsfullt. Allm. Tel. 150 92.

Hilma Säflund
STOCKHOLM
TORSGATAN 23 Allm. Tel. 141 08
Lager av **Klädda Damhattar o. Sorgsaker.**
Tillverkning av **Konstgjorda Blommor.**

RAGNAR NILSSON
BAGERI OCH KONDITORI
49 Hornsgatan 49.
OBS.! Endast 1:sta klass ingredienser. — Alla slags efterrätter. — Kakor och tårtor på beställning.
Allm. tel. 138 48.

EDLA SEVERIN
SYATELIER
Hornsgatan N:o 26, 2 tr. t. v.
Allm. Tel. Söder 53 43. STOCKHOLM.

DAMFRISÉRSALONGEN
Tegnérgatan 35, ½ tr. Allm. Tel. Br. 48 50.
rekommenderar sina eleganta frisyrer. Champonering, huvudmassage och hemkamningar utföras omsorgsfullt och billigt. Manicure gives. Peruker uthyras.
Vördsammast ALICE RUNN.

Hantverksskolan för Blinda Kvinnor
STOCKHOLM
Klara Östra Kyrkogata 3. Allm. Telefon 211 37.
Tillverkar alla slags korgarbeten. Rottingsflätning. Billigt och starkt garanteras.

Märta Erikssons
Hotell och Pensionat.
13 STUREPLAN — STOCKHOLM
Rekommenderas.
Riks Tel. 37 27. Allm. Tel. 113 28.

"Mor på Höjden"
Kaffeserveringen i det naturskönа Haga, Stockholm. Öppet endast under sommaren.
Vördsamt MARIA NILSON.

Östermalms Wienerkonditori
36 Östermalmsgatan 36
(Hörnet av Brahegatan)
STOCKHOLM
Allm. Telefon 249 78 ***Rekommenderas.***

Hygien: Skönhetsvård och Hårbehandling!
Fru ASTREA LÖÖK
48 Artillerigatan Stockholm

Juridiska Inkasso- & Advokatbyrån
Karduansmakareg. 6, Stockholm. Effektivaste Inkasseringsbyrå. Rättegångar, soliditetsupplysningar, boutredningar, skilsmässor och alla juridiska uppdrag. Billigt o. punktligt. R. t. 11 05. A. t. Br. 35 15.

Ledgångsreumatism
och **Nervvärk behandlas.** Genom långvarig praktik uppnått goda resultat.
Ruth Jonsson: Sjuksköterska, Massös.
Referenser.
A. T. Öst. 46 49. **Engelbrektsgatan 12, n. b.**

Använd Renol!
Damer! Hårvatten utan fett. Gör det fetaste hår torrt och smidigt. Bästa medel mot håravfall. Fäster håret efter några behandlingar. Pris per flaska kr. 2:50.
Frisör Th. de Woul, Styrmansgatan 2, Stockholm.
Allm. 240 34.

Härmed rekommenderas mitt 1:sta klass **Damskrädderi** och garanteras ett *välgjordt* och *välsittande* arbete till moderat pris. OBS.! *Plyschkappor* uppfångas.
OBS.! Trettioårig praktik.
Vördsamt **MATH. PETTERSON, Damskrädderi**
48 STUREGATAN **48.** Allm. Tel. 193 14.

Ericssons Modeaffär
Birger Jarlsgatan 90, hörnet av Odengatan
STOCKHOLM
rekommenderas. Nyinkommet lager. Välgjort arbete. Sorghattar på lager. Billiga priser. Allm. Tel. 247 24. Gör ett besök. Medlemmar av F. K. P. R. erhålla rabatt.

Ida Andrén
Fotografiatelier - Grefturegatan 24 B
REKOMMENDERAS.
Moderna fotografier. Moderata priser.
Allm. Tel. 226 14.

Alla sorters Dam- o. Barnkläder
beställas bäst och billigast
DAM- OCH BARNKONFEKTIONSAFFÄREN
56 Kungstensgatan, Stockholm.
Allm. Tel. 183 24.

MÄRKNINGS-ATELIEREN
24 Mästersamuelsgatan 24
STOCKHOLM Allm. Tel. 203 25
Märkning för maskin, Hålsömnad och Stoppning av duktyger samt Fällning emottages. **Obs.** Rockmonogram.
Välgjort arbete! Billiga priser! **Ingeborg Lindeberg.**

Vårda hy och hår.
MANICURE. Hygienisk ansiktsbehandl. m. vibrationsmassage. Smärtfri borttagning av generande hårväxt. Medicinsk hårbehandl. och hårfärgn. Hudcrêm, hårv., pastor, salvor och puder märkta »Astra». **Fru Ingrid Weywadt,** Grevturegatan 27, II. Allm. tel. Öst. 30 25.

Stockholms Blusbasar
81 A DROTTNINGGATAN
Ständigt lager av: Damblusar i alla prislägen. Största sortiment av strandkoftor. (Beställningar även efter mått.) Klädningar och dräkter på beställning.
Tyger på lager. Allm. Tel. 148 73.

Lotten Janssons
Hem- och Finbageri
20 B GREFTUREGATAN 20 B
Allm. Tel. 188 59.
Obs.! Endast första klass ingredienser. Alla slags Kakor och Tårtor på beställning.

Pensionat Klara
18 Klara Södra Kyrkogata 18, 1 tr. Hiss.
(intill Klara kyrka)
Allm. Tel. 80 72. STOCKHOLM. Allm. Tel. 80 72
REKOMMENDERAS!
Komfortabelt möblerade rum till moderata priser.
Hel inackordering eller endast Frukost och Middag.

Bada
Elektr. Ljusbad, Massagebad, Varmbad, Halvbad
4 Södermalmstorg 4.
2 tr. (Hiss.) Allm. Tel. 15 47.

Konserveringsapparater.
Köpas bäst och billigast hos **KARL LARSSON, Södertälje.** Priskurant gratis på begäran, (nämn denna tidning), vid parti billigare.

500 Divaner, nyklädda, välgjorda, i moquette, kostat kr 90.— nu **60.—.** I röd eller grön cotelin, kostat kr. 65.— nu **42.—. 500 Resårmadrasser,** uppgiv mått, 1-mans kr. 12.—, 2-mans kr. 15.—. Ottomaner kr. 18.—. Liggschäslonger kr. 16.—. Spjälsoffor kr. 23.—. Liggstolar kr. 13.—. Patentsoffor kr. 65.—. Begär realisationslista
MÖBELFABRIKEN, adress **LILJEHOLMEN.**
Butik i Stockholm, Skepparegatan 41.

Gaskök, Primuskök, Lås o. Nycklar
repareras omsorgsfullt
Förtenningar o. alla slags Lödningar
utföras å Reparationsverkstaden
61 Luntmakaregatan 61, in på gården
Allm. Tel. Vasa 604 76. *Ring, så hämta vi.*

Juridiska uppdrag
av alla slag, skilsmässor och barnuppfostringsmål, lösöreköp, boskillnader, inkasseringar m. m. utföres billigt och sakkunnigt. Kontorstid 10—5.
ARGUS, Juridisk och Privatdetektiv Byrå
Högalidsgatan 52, 2 tr. Allm. Tel. 316 59.

Stockholm. Ivar Heggströms Boktryckeri A. B., 1914